

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Діагностика ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства», виконаної аспірантом кафедри вищої математики й економіко-математичних методів Гринько Павлом Олеговичем для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Рецензенти у складі доктора економічних наук, професора Шталь Т.В. та кандидата економічних наук, доцента Мазоренко О.В. рішенням вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол № 2 від 25.06.2020 р.) призначені для проведення попередньої експертизи дисертації «Діагностика ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства», виконаної аспірантом кафедри вищої математики й економіко-математичних методів Гринько Павлом Олеговичем для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», на основі вивчення і аналізу дисертації та наукових публікацій Гринько П.О. та за результатами фахового семінару, який відбувся на розширеному засіданні кафедри вищої математики й економіко-математичних методів ХНЕУ ім. С. Кузнеця (протокол № 1 від 20.08.2020 р.) дійшли висновку про таке:

1. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а саме Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а саме:

щодо пункту 10 – дисертація є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, містить наукові положення, що мають наукову новизну, істотне значення в галузі економіки підприємства.

Актуальність теми дослідження.

Складність умов господарювання вітчизняних підприємств на внутрішніх та зовнішніх ринках вимагають докорінних змін в експортно-імпортній діяльності, особливо її ефективності. Упродовж останніх років спостерігається стійка тенденція перевищення імпорту товарів над експортом. Підприємствам необхідно мати об'єктивну інформацію щодо критеріїв ефективності експортно-імпортної діяльності, її рівнів, структурної динаміки, яка б надавала можливість визначати напрями цієї діяльності та спрямовувати пошук резервів підвищення ефективності. З цією метою доцільно здійснювати діагностику ефективності експортно-імпортної діяльності на підприємстві. Акценти досягнення економічної ефективності цієї діяльності розставляються на використанні позитивного впливу як факторів внутрішнього середовища, так і зовнішнього. Це підтверджується в змісті Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки, що актуалізує формування теоретичного та методичного забезпечення діагностики ефективності експортно-імпортної діяльності підприємства (ЕІДП), якому присвячена тема дисертації, виконаної Гринько П.О.

Актуальність роботи підтверджується також її зв'язком з планами наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою «Розвиток механізму активізації експортної діяльності підприємств в умовах торгівельних він та інтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0117U007236), де особисто здобувачем виконано розділ «Визначення недоторгованих ринків за результатами оцінки дії угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою», та за темою «Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового зниження» (номер державної реєстрації 0118U000058), де особисто здобувач виконав розділ «Аналітичне забезпечення діагностики ефективності експортно-імпортної діяльності підприємства для оцінки ризику легалізації доходів».

Наукова новизна. Результати дослідження дисертанта мають різний ступінь наукової новизни, основні положення якої полягають у такому:

удосконалено:

методичний підхід до діагностики ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства, який має переваги завдяки комплексній реалізації всіх функцій діагностики, врахуванню впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ, їх латентних факторів на рівні ефективності цієї діяльності, і на показники ефективності всієї діяльності підприємства, прогнозуванню показників ефективності ЕІДП та виявлення тенденцій їх змін;

систему базисних понять ефективності експортно-імпоротної діяльності промислового підприємства, відмінностями якої є її склад та сутність, а саме таких понять, як експортно-імпортна діяльність, ефективність експортно-імпоротної діяльності, стратегії, цілі, умови, фактори, експортно-імпортний потенціал, показники, критерії, витрати, результат, ефект, методи управління, функції управління, управлінське рішення. Ці поняття складають основу теорії ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства;

теоретичне забезпечення діагностики ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств, до відмінностей якого належить: методологічна структурно-логічна схема елементів діагностики в економіці та їх зміст в сучасних умовах; технологія діагностики в економіці, яка складається з інформаційного, аналітичного та управлінського блоків; визначене місце діагностики в управлінні експортно-імпоротною діяльністю підприємства, яке обумовлюється суб'єктами, основними факторами, основними функціями та результатами цього управління;

методичне забезпечення визначення шляхів підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства та пошуку її резервів, особливостями якого є порівняння досягнутих значень критеріїв цієї ефективності з еталонними, які є нормативами або формуються з урахуванням результатів діагностики, а саме: максимальних (мінімальних) реально досягнутих значень критеріїв, оптимальних та прогнозних їх значень. Це методичне забезпечення доцільно використовувати в реалізації раціональної технології прийняття стратегічного управлінського рішення підвищення

ефективності та виявлення резервів ефективності експортно-імпоротної діяльності на підприємстві;

дістали подальшого розвитку:

аналітичне забезпечення оцінки й аналізу ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємств, відмінністю якого є побудова інтегрального показника якості, що відображає рівень цієї ефективності та інтегрального показника структурної динаміки цієї ефективності за допомогою коефіцієнтів рангової кореляції Спірмена та Кенделла, що дозволяє комплексно дослідити процеси ефективності ЕІД, діагностувати причини пов'язані не тільки з рівнем ефективності або її критеріїв, але і проблеми, обумовлені структурними змінами в системі ефективності цієї діяльності;

система показників та критеріїв як інформаційний інструмент здійснення діагностики ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств, яка на відміну від існуючих, відрізняється складом та повністю підтримує реалізацію функцій діагностики цієї ефективності, а також надає можливості застосовувати відповідний аналітичний інструментарій діагностики.

Практична цінність розробок підтверджується їх застосуванням у діяльності промислових підприємств та навчальному процесі, зокрема: у ПАТ «Турбоатом» (довідка № 09-418 від 22.06.2020 р.) застосовуються методичний підхід до діагностики ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства та етапи раціональної технології прийняття стратегічного управлінського рішення підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності, у ПАТ «Харківський тракторний завод» (довідка № 36/1 від 04.02.2020 р.) використовуються інформаційно-аналітичне забезпечення для аналізу та оцінки ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємств та система критеріїв цієї ефективності. Пропозиції щодо методичного підходу до діагностики ефективності експортно-імпоротної

діяльності підприємства та етапи раціональної технології прийняття стратегічного управлінського рішення підвищення ефективності експортно-імпортової діяльності використовуються у навчальному процесі ХНЕУ ім. С. Кузнеця під час викладання навчальної дисципліни «Управління експортним потенціалом підприємства» здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка» спеціальності 051 «Економіка» (довідка № 20-86-31-115 від 18.06.2020 р.).

Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності, всі завдання відповідають меті та повністю її розкривають.

Щодо пункту 11 – всі наукові результати дисертації опубліковані, апробація результатів є достатньою. У відкритому друці за темою дисертації опубліковано 15 праць, з них 1 стаття у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу (Республіка Чорногорія, журнал входить до науково метричної бази SCOPUS); 6 статей у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 8 тез доповідей на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях.

Загальний обсяг опублікованих праць за темою дисертації становить 8,24 ум.-друк. арк., особисто автору належить 7,01 ум.-друк. арк.

В опублікованих працях здобувача повністю відображено сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

Публікації, що відтворюють наукові результати дисертації:

Статті, у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку

та/або Європейського Союзу

1. Malyarets L., Barannik I., Sabadash L., Grynko P. Modeling the Economic Sustainability of the Macro system (for example Ukraine). *Montenegrin Journal of Economics*. 2019. Vol. 15, No. 3. Pp. 23–35. (Scopus)

Особистий внесок здобувача: обґрунтовано значення експорту та імпорту, ефективності діяльності у формуванні структурного динамічного нормативу економічної стійкості макроекономічної системи, результати моделювання.

Статті у наукових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз (Index Copernicus)

2. Гринько П. О. Методологічний аспект діагностики об'єктів в економіці. *Бізнес Інформ*. 2017. № 12. С. 18–23.

3. Гринько П. О. Формування системи показників діагностики ефективності експортно-імпортової діяльності підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2018. Випуск 20, Частина 1. С. 122–125.

4. Гринько П. О. Діагностика факторів зовнішнього середовища, які впливають на розвиток експортно-імпортової діяльності промислових підприємств. *Бізнес Інформ*. 2018. №8. С. 51–56.

5. Малярець Л. М., Гринько П. О. Аналітичне забезпечення аналізу ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства. *Проблеми економіки*. 2019. № 1 (39). С. 208–216.

Особистий внесок здобувача: сформувано систему показників для аналізу ефективності експортно-імпортової діяльності промислових підприємств, обґрунтовано структурний динамічний норматив ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства, інтерпретація отриманих результатів в процесі реалізації аналітичного забезпечення аналізу ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства.

6. Гринько П. О. Діагностика впливу виробничо-фінансових факторів на

ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства. *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. 2018. №4(38). С. 83–89.

7. Гринько П. О. Методичне забезпечення діагностики ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2018. Вип. 10. С. 113–121.

Публікації за матеріалами конференцій

8. Гринько П. О. Сутність ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства в сучасних умовах. Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку економіки України» (Київ, 2017 р.). Київ : Національний авіаційний університет, 2017. С. 63–66.

9. Гринько П. О. Змістовне наповнення діагностики експортно-імпоротної діяльності підприємства. Міжнародна наукова конференція «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця» (Харків, 1 – 2 червня 2017 р.): тези доповідей. Х. : ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2017. С. 47–50.

10. Гринько П. О. Обґрунтування інструментів діагностики експортно-імпоротної діяльності підприємства. Міжнародна науково-практична конференція «Економіка, фінанси, облік та управління: оцінка та перспективи розвитку в Україні та світі» (Полтава, 22 грудня 2017 р.): збірник тез доповідей : у 3 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2017. Ч. 2. С. 83–84.

11. Гринько П. О. Формування еталонних значень показників ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики» (Харків, 15-16 листопада 2018 р.). Харків: ФОП Лібуркіна Л.М., 2018. С. 304–308.

12. Малярець Л. М., Гринько П. О. Моделювання критеріїв ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (Харків, 18 – 19 березня 2019 р.). Харків :

Видавець ФОП Панов А. М., 2019. С. 385–386.

Особистий внесок здобувача: обґрунтовано критерії ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства.

13. Гринько П. О. Розроблення управлінського рішення підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства. Матеріали Міжнародної наукової конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця»: тези доповідей (Харків, 30–31 травня 2019 р.). Х. : ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2019. С. 35–36.

14. Malyarets L., Barannik I., Grynko P. Mathematical modelling of efficiency evaluation of enterprises' export-import activity in Ukraine. Proceedings of the International Congress on Business and Marketing, (Istanbul, 13.06.2019-15.06.2019). Istanbul: Maltepe University, 2019. Pp. 211–213.

Особистий внесок здобувача: сформувано інформаційне забезпечення моделювання оцінки ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства.

15. Sabadash L., Grynko P. The formation of a set of signs for modeling the evaluation of enterprise activities. International Conference on Applied Informatics «Imagination, creativity, design, development», «Lucian Blaga» University of Sibiu Faculty of Sciences, (Romania, May 16-18, 2019). Sibiu, Romania. 2019. Pp. 183–189.

Особистий внесок здобувача: розроблено концептуальну модель діяльності великого промислового підприємства для її оцінки, визначено місце експортно-імпоротної діяльності в ній.

2. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам пункту 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167 – **всі наукові результати, що виносяться на захист і висвітлені у дисертації, одержані особисто здобувачем.** Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до розробки теоретичних і методичних положень та рекомендацій щодо

діагностики ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства.

У дисертаційній роботі особисто автором уточнено змістовну сутність ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства, розвинено систему базисних понять у сучасних умовах економіки для удосконалення теорії ефективності; обґрунтовано теоретичне забезпечення діагностики в економіці та ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств, зокрема логіку етапів технології діагностики, місце діагностики в системі управління ЕІДП; систему показників та критеріїв як одного із основних інструментів інформаційно-аналітичного забезпечення здійснення діагностики ефективності експортно-імпоротної діяльності; сформовано аналітичне забезпечення оцінки й аналізу рівня ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємств; розроблено методичне забезпечення діагностики впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства; методичний підхід до діагностики ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства; обґрунтовано методичне забезпечення визначення шляхів підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства та пошуку її резервів.

Усі результати, які винесено автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків. Особистий внесок дисертанта у колективні наукові роботи конкретизовано у списку праць здобувача, наведеному вище.

3. Загальний висновок. Подана на рецензування дисертаційна робота «Діагностика ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства» здобувача Гринько Павла Олеговича за спеціальністю 053 «Економіка», відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

Автор роботи, Гринько Павло Олегович, може бути представлений до публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

4. Рішенням фахового семінару, проведеного на розширеному засіданні кафедри менеджменту, логістики та економіки (протокол № 1 від 19.08.2020 р.), УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що дисертаційна робота «Діагностика ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства» здобувача Гринько Павла Олеговича відповідає спеціальності 051 – «Економіка».

2. Визнати, що Гринько Павлом Олеговичем опубліковано по темі дисертації 15 наукових праць, які розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пунктів 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

3. Визнати, що дисертаційна робота «Діагностика ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства» здобувача Гринько Павла Олеговича відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

4. Рекомендувати вченій раді університету розглянути в якості опонентів за дисертацією Гринько Павла Олеговича «Діагностика ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства» таких учених:

Васильківський Дмитро Миколайович, доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин, Хмельницький національний університет, Міністерство освіти і науки України;

Чернобай Ліана Іванівна, кандидат економічних наук, професор кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, Національний університет «Львівська політехніка», Міністерство освіти і науки України.

5. Рекомендувати дисертацію Гринько П.О. на тему «Діагностика ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства» до публічного захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 «Економіка» після її утворення рішенням МОН України та опублікування на сайті МОН України відповідного наказу.

Рецензенти:

д. е. н., професор,
декан факультету Міжнародних економічних відношень
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Тетяна Шталь

к. е. н., доцент,
доцент кафедри менеджменту та бізнесу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Оксана Мазоренко

Підпис засвідчую
Начальник відділу кадрів

Лариса Могилевська

21.08.2020 р.